

'Eerste Masterclass bijzonder inspirerend'

Prof. Dr. J.W.M. (Joseph) Kessels, Hoogleraar human resource development Universiteit Twente

Begrippen als 'onderwijs op maat' of 'elke leerling telt' worden makkelijk genoteerd in een beleidsplan, maar wat betekent het werkelijk als je het onderwijs en de leerlingenzorg zo wilt inrichten dat je recht doet aan elke leerling? In zeven masterclasses delen experts hun kennis met schoolleiders. Een verslag van de eerste bijeenkomst.

'Kennis is een persoonlijke bekwaamheid. We fietsen al eeuwen en toch moet iedereen het opnieuw leren, je kunt er niets in overslaan.' Professor doktor Joseph Kessels voerde de deelnemers aan de eerste masterclass mee naar een andere manier van denken. Zelfsturing bij het opdoen van kennis was een belangrijk thema. Kessels, als eerste master in een reeks van zeven, hierbij de belangrijke inspirator. In het sfeervolle hotel Karel V vormden de verwachtingsvolle deelnemers aanvankelijk een aandachtig gehoor. Naarmate de masterclass vorderde ontstond een inspirerende interactie. Met het grootste gemak en een vriendelijke dosis humor oogstte Kessels veel waardering maar wierp zijn idee van zelfsturing ook de nodige vragen op.

'Schoolleiders die leiding willen geven aan schoolontwikkeling en onderwijsvernieuwing dienen te stimuleren, te motiveren en te inspireren. Dat is nogal wat en kan niet zonder zelf geïnspireerd te zijn.' Zo opende Jos van der Waals namens ISIS en het project Kwaliteit van leerlingenzorg in het vmbo en praktijkonderwijs deze eerste master-

class. 'De tijd dat onderwijs louter docent en leerstof gestuurd is lijkt voorbij. De leeromgeving dient ingericht te worden op het ontwikkelen van persoonlijke bekwaamheden en zodanig dat er samenhang ervaren wordt tussen weten en doen, tussen vakken, leerjaren en tussen primair, voortgezet en vervolgonderwijs. Deze masterclasses zijn er om u, schoolleiders, te inspireren!'

Verkenning leerbenaderingen

Kessels verkende samen met de deelnemers een aantal thema's en ideeën. Onderzocht welke benadering bruikbaar is binnen het vmbo en praktijkonderwijs. 'Bij de leerstofgerichte benadering speelt de school een belangrijke rol in de overdracht van kennis. Met leerstofgebieden, vakkenstructuur en materiedeskundige docenten. De competentiegerichte benadering gaat uit van relevante bekwaamheden die jongeren nodig hebben. Waarin kennis, vaardigheden en attituden geïntegreerd zijn.

Kessels: 'Het is niet te verdragen als iemand met een passie komt waar we geen vak voor hebben.'

Eindtermen dienen als vertrekpunt en het onderwijs stelt bij instroom vast wat de ontbrekende competenties zijn.'

Wat zou je het liefste doen?

Zelfsturing, de derde benadering, neemt afstand van leerstofgebieden, vakkenstructuur en competenties, van 'door anderen bedacht wat goed is voor anderen'. Kessels: 'Je bent alleen goed in waar jij voor gekozen hebt. Slimheid ontwikkel je niet als het tegen je zin is. Als je niet weet wat je wilt, kun je ook niet leren. In de kennismaatschappij is elk talent nodig, wat het ook is.' Het curriculum zou er volgens Kessels zo uitzien: wat zou je het liefste doen, waar ben je goed in, waar beleef je plezier aan, wat heb je nodig om hierin beter te worden, hoe kun je het bewijs leveren dat je hierin zo goed bent, hoe maak je jezelf zo aantrekkelijk dat je toegang kunt krijgen tot het werk wat je graag wilt doen. Dit is moeilijk te vangen in een onderwijssysteem waar alles vast ligt.

Vissen en wapens

'Stel ik hou alleen van vissen' of 'Ik heb een fascinatie voor wapens'. In een dialoog met 'leerlingen' Peter en Herman maakte 'docent' Kessels duidelijk hoe een intake kan verlo-

pen. Door de vragen uit het curriculum te stellen, zo de bekwaamheden van de leerlingen eruit te halen en ze te stimuleren die bekwaamheden verder te ontwikkelen. Kessels: 'Het is niet te verdragen dat iemand met een passie komt waarvoor we geen vak hebben. Dat vormt een belemmering en er is een vorm van weerstand die je als docent moet overwinnen. Je kunt niet zeggen tegen die leerling dat je het niet belangrijk vindt. In het geval van wapens is het nog eens extra lastig om niet je eigen waaroordeel uit te spreken over schieten, het verhoudt zich veelal niet tot je eigen normen- en waardensysteem.

Motivatatieprobleem

Volgens een aantal deelnemers stuurde 'docent' Kessels de leerlingen naar een visclub en een schietvereniging. Kessels: 'Ik zeg niet 'je moet' maar ik moedig de leerling aan, stimuleer ze om dat talent te ontwikkelen. Aanmoedigen is misschien een vorm van sturen maar ook van enthousiast meegaan. Wat belemmert ons om aan te moedigen? Er is zelden motivatie voor de vakken die we bieden. Dat geeft te denken. Onderzoek wijst uit dat leerlingen een heleboel kennis nu niet meekrijgen. 80% van de 16-jarigen weet niet wanneer de Tweede Wereldoorlog was, ook al hebben ze allemaal die leerstof op school gehad.

Drempels

Veel leerlingen willen geleid worden, zich laten sturen, hebben geen behoefte aan zelf exploreren maar wel aan een strakke structuur. Kessels: 'Je maakt de leerlingen zoals je ze zelf graag wilt hebben. Het huidige systeem werkt het beste met deze leerlingen maar leerlingen komen steeds meer in protest.' Je moet wel een aantal (denkbeeldige) drempels bij jezelf overwinnen en bij anderen. Ouders die niet willen, docenten die niet kunnen en de inspectie die dit niet in dank afneemt. En dan is er nog het vakkencurriculum, dat zich niet gemakkelijk laat regelen, sturen en afrekenen.'

Vrijplaatsen creëren en beschutten

'Tussen nu en vijf jaar komen we in een zwaar generatieconflict. Jongeren nemen geen genoegen meer met hoe wij de dingen doen, terwijl wij het nog wel voor het zeggen hebben.' Dat conflict doet zich het eerste voor in het bedrijfsle-

ven maar ook binnen scholen gaat dit gebeuren. Jonge docenten staan te springen om de ruimte iets voor elkaar te krijgen. Scholen die een vrijplaats creëren voor creativiteit en innovatie krijgen medewerkers die harder werken dan mogelijk. Richt een experimenteerruimte in, vraag wat de docenten willen, geef ze een plek. Er zijn 100 manieren om goede ideeën om zeep te helpen, dus het management krijgt de taak die plek beschutten', aldus Kessels.

Betekenisvol leren

Bij één van de deelnemers krijgen leerlingen de opdracht zelf te ontdekken wat nodig is om een opdracht uit te voe-

Holsappel: 'Je bent ook sturend bezig als je zegt dat hij bij een visclub moet.'

ren, te leren vanuit verschillende bronnen. Zo had iemand leren tafeldekken bij de Chinees. Er blijven wel bepaalde voorwaarden. De leerling die iets met techniek wil doen moet wel eerst een cursus veiligheid volgen. Kessels: 'Zo kun je met zelfsturing omgaan. De leerling vragen wat hij of zij wil doen en in sommige gevallen dient de leerling dan eerst een cursus te volgen om de bekwaamheden te kunnen ontwikkelen. Zelfsturing kun je gebruiken om nieuwsgierigheid en enthousiasme te mobiliseren. Dan gaan leerlingen op een gestructureerde manier dingen leren, wordt het betekenisvol en gaat leren heel snel. Soms te snel voor docenten, bijvoorbeeld bij computergebruik.'

Laat u ook inspireren! Bezoek de masterclasses

Enthousiast geraakt door het verslag van de eerste masterclass? Informeer naar de andere masterclasses bij ISIS, Laura van Putten,

030 – 254 90 50 en meld u aan!

Op de site www.leerlingenzorgvmbopro.nl vindt u ook informatie over de masterclasses.